

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ความก้าวหน้าทางวิทยาการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมของทุกประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระแสที่ต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตัวเองแต่ระยะที่ผ่านมาการพัฒนาของประเทศไทยมักประสบปัญหาเพราะมีระบบบริหารแบบรวมอำนาจ รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายควบคุมการบริหารทั้งหมด ไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารให้ชุมชนและไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยชุมชนเช่นเดียวกับการพัฒนาด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมาการกำหนดนโยบายมักจะดำเนินการโดยส่วนราชการที่กำหนดนโยบายจากส่วนกลางมีการพัฒนาแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ น้อยมาก ทำให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาด้านการเกษตร ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรขึ้นในปี พ.ศ. 2542 โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่การพัฒนา โดยจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น และในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์กลางในการให้บริหารจัดการ การบริการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูล ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรและให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน โดยให้ชุมชนคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรขึ้นมาเพื่อบริหารศูนย์ฯ และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะบูรณาการ โดยผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

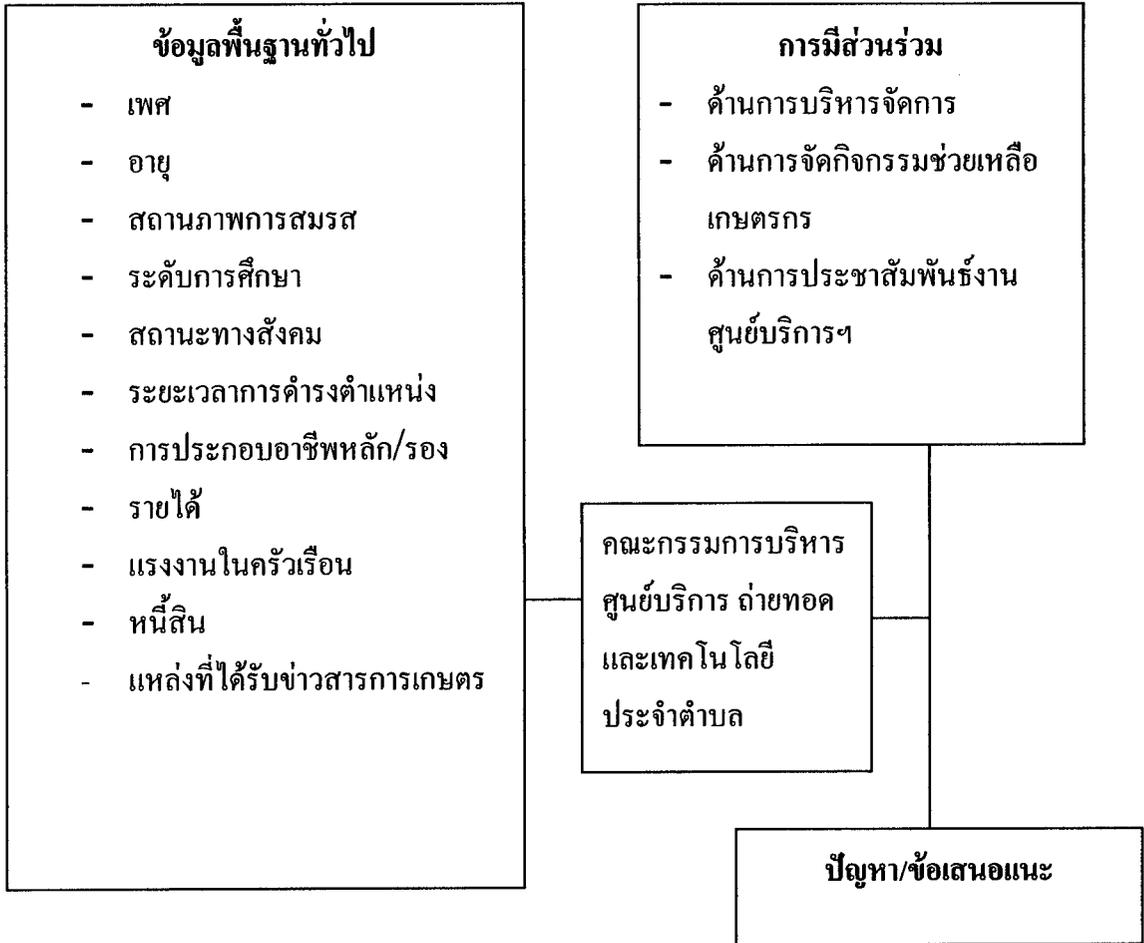
จังหวัดนครสวรรค์มีการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในตำบลที่มีพื้นที่การเกษตรทุกตำบล จำนวน 128 ศูนย์ โดยได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรในการดำเนินงาน มีคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน โดยให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีส่วนร่วมในด้านบริหารจัดการศูนย์ฯ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกรและการประชาสัมพันธ์และ เผยแพร่ทุกกิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรม แต่ผลการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลยังบรรลุตามวัตถุประสงค์ของ ทางการฯ ดังนั้น เพื่อทราบถึงสถานการณ์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนทราบปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ แต่ยังไม่มีความรู้ถึงการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ผู้ศึกษาจึงสนใจทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ว่าอยู่ในระดับใดเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์
- 2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิด (conceptual framework) ในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ปี 2549

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง ศูนย์ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรที่ต้องการให้มีศูนย์กลางของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และบริการทางด้านการเกษตร โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ตั้งแต่การตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลและระบบสารสนเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาชุมชนตามฐานข้อมูลที่มีอยู่ภายในชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในชุมชนและได้รับการแต่งตั้งจากนายอำเภอเพื่อให้บริการชุมชนในเขตตำบลมีทั้งหมด 15 คน ใช้คำย่อว่า “คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ”

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในระดับตำบลและได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมช่วยเหลือเกษตรกรและการประชาสัมพันธ์งานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

อปท. หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 นำข้อมูลไปปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2 นำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจังหวัดนครสวรรค์